

вересень–листопад 2023 року

Підбірка законопроектів, що стосуються захисту прав постраждалих від збройної агресії проти України

№	Назва	Ініціатор(и)	Комітет	Огляд (суть, позитивні та негативні аспекти)
ЗАКОНОПРОЄКТИ, СПРЯМОВАНІ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ВПО				
 9653	<p>Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" щодо гарантування прав внутрішньо переміщених осіб на виплату допомоги на проживання</p>	<p>Народні депутати: Юрченко О. М., Ковальов О. І., Гнатенко В. С.</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин</p>	<p>Законопроект пропонує встановити цільове призначення допомоги на проживання, визначити категорії отримувачів та індивідуальний фіксований розмір допомоги на особу, порядок призначення і підстави припинення.</p> <p>Позитивом ініціативи є підхід щодо закріплення права ВПО на отримання грошової допомоги від держави.</p> <p>Негативом є визначення мети використання допомоги виключно "на проживання". Фіксований розмір не враховує інфляційні процеси. Підхід передбачає отримання допомоги виключно ВПО, які постраждали внаслідок війни (тоді як Закон регулює широкий спектр випадків). Невизначеними є й джерела фінансування, що в разі їх відсутності може призвести до збільшення кількості судових проваджень через неможливість держави виконати взяті на себе зобов'язання. Зі свого боку триває комплексне розроблення змін до Закону під координацією Мінреінтеграції.</p>
 10017	<p>Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо загальнообов'язково державного соціального страхування</p>	<p>Кабінет Міністрів України</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів</p>	<p>Законопроект пропонує визначити, що страхові виплати призначатимуться ВПО з ТОТ за наявності необхідних документів, які підтверджують право на такі виплати. У разі їх відсутності – на підставі даних, отриманих із різних баз даних і реєстрів у мінімальному розмірі (встановлює ПФ України). Після надходження документів здійснюватиметься перерахунок.</p> <p>Позитивом ініціативи є усунення невідповідностей між поточною редакцією пункту 11 статті 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та профільним законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.</p> <p>Негативом є дублювання положень, які відображені у ст. 37 Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування". Одночасно з цим зазначені положення є неузгодженими, що може призвести до утворення нових невідповідностей. Зміни поширюються на обмежену групу з числа ВПО (виключно тих, хто перемістився із ТОТ) і не будуть застосовуватися до тих, хто перемістився з інших територій (наприклад, із зони бойових дій) чи у разі виникнення інших обставин. Деталізований механізм призначення може бути визначений на підзаконному рівні.</p>

№	Назва	Ініціатор(и)	Комітет	Огляд (суть, позитивні та негативні аспекти)
 10059	<p>Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб" щодо сприяння соціалізації та адаптації внутрішньо переміщених осіб у приймаючих територіальних громадах</p>	<p>Народні депутати: Приходько Н. І., Лукашев О. А., Яцик Ю. Г., Яковенко Є. Г., Бурміч А. П., Мазурашу Г. Г., Швець С. Ф.</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин</p>	<p>Зміни пропонують доручити Уряду прийняти державну цільову програму соціалізації та інтеграції ВПО. Програма обов'язково має передбачати заходи із соціальної адаптації ВПО та їх інтеграції (у соціальній, житловій, освітній сфері, працевлаштування та медичного забезпечення тощо). Фінансування витрат здійснюватиметься за кошти державного та місцевого бюджетів, а також інших коштів у незаборонений законодавством спосіб.</p> <p>Зі свого боку чинна Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року вже визначає конкретні заходи в основних сферах на різних етапах внутрішнього переміщення. Конкретні заходи вже закріплено в окремих рішеннях Уряду. Стверджувати, що визначення необхідності розроблення ще однієї програми вирішить питання фінансування конкретних заходів – неможливо. Додатково варто взяти до уваги поточний процес розроблення комплексного проекту Закону із внесення змін. Він передбачає розширення поняття інтеграції ВПО не через запровадження програми, а через визначення критеріїв.</p> <p>Статус опрацювання: Комітет надав висновок про відхилення законопроєкту.</p>
 10137	<p>Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" щодо забезпечення права осіб, які проживають/проживали на території, на якій ведуться (велися) бойові дії, та/або на тимчасово окупованій Російською Федерацією території України, на отримання пенсії</p>	<p>Народні депутати: Мороз В. В., Яковенко Є. Г.</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів</p>	<p>Законопроєкт пропонує у період дії воєнного стану та протягом трьох місяців після його завершення встановити особливу процедуру звернення за призначенням (перерахунком) пенсії. Передбачається, що така процедура може бути застосована особами, які проживають/проживали на території, на якій ведуться (велися) бойові дії, та/або на тимчасово окупованій РФ. Особливість полягає у праві подати документи в режимі відеоконференцз'язку.</p> <p>Головною зміною є збільшення способів реалізації права на пенсійне забезпечення.</p> <p>Зі свого боку такий механізм може бути визначений на підзаконному рівні (Порядок напрацьовував ПФ України). Невизначеним є конкретний територіальний орган ПФ України, до якого може звернутися людина. Доцільно розглянути таку процедуру для всіх отримувачів пенсії та не обмежуватись періодом, який пов'язаний із воєнним станом. Це може бути рішенням для віддалених місцевостей, для доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.</p>
 10146	<p>Проект Закону про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо визначення підсудності справ за місцезнаходженням сторони, яка є внутрішньо переміщеною особою</p>	<p>Народні депутати: Славицька А. К., Ткаченко О. М., Шинкаренко І. А., Бурміч А. П., Приходько Н. І.</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань правової політики</p>	<p>Законопроєкт пропонує встановити, що позови до ВПО пред'являтимуться в суд за місцем перебування особи згідно з довідкою про взяття на облік ВПО. Зміни стосуються цивільного, господарського та адміністративного проваджень.</p> <p>Позитивом є те, що реалізація права ВПО на судовий захист буде здійснюватись за фактичним місцем проживання.</p> <p>Зі свого боку ініціатива не охоплює випадки, коли ВПО виступатимуть у ролі позивача (в окремих категоріях справ мають право пред'явити позов за своїм зареєстрованим місцем проживання чи перебування), не враховує термінологію. У процесуальному законодавстві використовують терміни "місце проживання" або "місце перебування". Водночас у довідці про взяття на облік ВПО використовують термін "фактичне місце проживання/перебування". Різничитання термінології у судах призведе до нівелювання пропонованих змін. Крім того, такий підхід створює черговий ризик прив'язки можливості реалізації прав до наявності довідки про взяття на облік ВПО.</p>

№	Назва	Ініціатор(и)	Комітет	Огляд (суть, позитивні та негативні аспекти)
<p>ЗАКОНОПРОЄКТИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ПОСТРАЖДАЛИХ, СПРИЧИНЕНИХ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ</p>				
<p>10053</p>	<p>Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про компенсацію за пошкодження та знищення окремих категорій об'єктів нерухомого майна внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України, та Державний реєстр майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією Російської Федерації проти України"</p>	<p>Народні депутати: Мороз В. В., Гнатенко В. С., Яковенко Є. Г., Бурміч А. П.</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань економічного розвитку</p>	<p>Законопроект пропонує розширити сферу дії Закону від 23 лютого 2023 р. № 2923-IX на постраждалих осіб, чия нерухомість у Донецькій та Луганській областях була пошкоджена/знищена до 24 лютого 2022 р., або знаходилася на тимчасово окупованих територіях станом на цю дату. Водночас надання компенсації не поширюватиметься на об'єкти нерухомого майна, що знаходяться на ТОТ Цей підхід не узгоджується з положеннями п. 5 ст. 15, що зобов'язують Уряд визначити особливості проведення обстеження пошкоджених/знищених об'єктів нерухомого майна, які знаходяться, зокрема, на територіях територіальних громад, які перебувають у тимчасовій окупації (ідеться про території, окуповані після 24 лютого 2022 р.); забезпечити, спільно з органами місцевого самоврядування, створення та функціонування комісії для розгляду заяв про надання компенсації.</p> <p>Одночасно з цим коло осіб, які мають пріоритет на отримання компенсації, доповнюється ВПО. Строк заборони на відчуження майна, яке було придбане з використанням житлового сертифікату, скорочується з п'яти до одного року. Грошову компенсацію можна буде отримати у випадку самостійного ремонту житла.</p> <p>Застереження викликає доповнення кола осіб, які мають пріоритетне право на отримання компенсації, ВПО. Відповідно до чинного законодавства на облік ВПО може бути взята кожна особа, чие житло було знищене/пошкоджене внаслідок збройної агресії. Таким чином, для пріоритетизації люди будуть звертатись за отриманням довідки про взяття на облік ВПО.</p> <p>Доречним є врахування пропозицій громадських організацій, визначених в аналітичних матеріалах:</p> <div data-bbox="1075 853 1265 1037"> <p>Аналіз механізму компенсації за пошкоджене та знищене нерухоме майно.</p> </div> <div data-bbox="1075 1061 1265 1244"> <p>Компенсація за пошкоджене та знищене нерухоме майно: аналіз нового регулювання.</p> </div> <p>Слід також зазначити, що пропозиція законопроекту щодо можливості отримання компенсації за ремонт, який отримувач компенсації виконав самостійно, врахована в ухваленому Законі України від 5 жовтня .2023 р. № 3410-IX. Зміни наберуть чинності 1 січня 2024 р.</p>

№	Назва	Ініціатор(и)	Комітет	Огляд (суть, позитивні та негативні аспекти)
 10132 10133	<p>Проект Закону про статус осіб, постраждалих від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України, та невідкладні проміжні репарації та Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення Фонду виплати невідкладних компенсацій особам, постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією Російської Федерації проти України</p>	<p>Народні депутати: Бардіна М. О., Совсун І. Р., Циба Т. В., Білозір Л. М., Криворучкіна О. В., Михайлюк Г. О. та інші</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин та Комітет Верховної Ради України з питань бюджету</p>	<p>Пропонується закріпити визначення понять "сексуальне насильство, пов'язане зі збройною агресією РФ проти України", "постраждала особа", "невідкладні проміжні репарації", "невідкладна компенсація", а також визначити принципи захисту прав постраждалих, членів сімей загиблих (померлих) таких осіб, а також реалізації права та надання невідкладних проміжних репарацій. Крім того, передбачено визначення порядку обліку інформації про таких осіб і захист їхніх персональних даних, створення Державного реєстру осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії РФ проти України та Комісії з розгляду питань, пов'язаних з визнанням осіб постраждалими, Фонду виплати невідкладних компенсацій постраждалим.</p> <p>Запропоноване можна розглядати як таке, що спрямоване на уникнення повторної травматизації та збереження конфіденційності; визнання потерпілих осіб тими суб'єктами, які мають право на одержання репарацій від держави-агресора; забезпечення невідкладної фінансової підтримки.</p> <p>Однак пропозиції стосуються лише одного з видів проміжних репарацій і лише для однієї категорії потерпілих (тих, хто постраждав від сексуального насильства), що не узгоджується з необхідністю комплексного вирішення питань відшкодування шкоди, завданої збройною агресією РФ проти України. Визначення сексуального насильства і відповідний статус прив'язується до часу вчинення таких дій (під час збройної агресії РФ проти України, починаючи з 2014 р.), проте не містить прив'язки до суб'єкта їх вчинення, що може призводити до невизначеності та надмірного розширення відповідного статусу. Запропонований порядок визнання особи такою, що постраждала від сексуального насильства, та обсяг функцій відповідної Комісії потребують перегляду крізь призму додержання конституційного принципу розподілу влади та презумпції невинуватості, уникнення повторної травматизації. Нее пропонується та не розглядається можливість впровадження комплексної допомоги (зокрема і фінансової) протягом необхідного часу для подолання наслідків сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом. Не передбачаються альтернативні варіанти до подання заяви у письмовій формі з метою забезпечення комфортного звернення та попередження повторної травматизації.</p>
 10208	<p>Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правового регулювання питань, пов'язаних із заборонаю відчуження об'єктів нерухомого майна, придбаних (у тому числі проінвестованих/профінансованих) з використанням житлового сертифіката на придбання об'єкта житлової нерухомості</p>	<p>Народні депутати України: Шуляк О. О., Мовчан О. В., Пушкаренко А. М., Безугла М. В. та інші</p>	<p>Комітет Верховної Ради України з питань правової політики</p>	<p>Пропонується визначити, що наявність 5-річної заборони відчуження приміщення/будинку (зокрема й такого, що буде споруджений у майбутньому), передбаченої у випадку придбання відповідного об'єкта з використанням житлового сертифіката (отриманого як компенсація за знищене житло), не перешкоджає подальшому обтяженню речових прав на такий об'єкт і його передачі в іпотеку з подальшим обтяженням речових прав на такий об'єкт (зокрема й обтяженням такого об'єкта іпотекою). У разі звернення стягнення на такий об'єкт нерухомості заборона відчуження знімається достроково. Також передбачається, що оплата різниці між фактичною вартістю об'єкта нерухомості, який планується придбати з використанням житлового сертифіката, і вартістю, зазначеною у житловому сертифікаті, може здійснюватися за кредитні кошти. Такі пропозиції можуть сприяти посиленню економічної спроможності громадян в умовах складної економічної ситуації, обумовленої збройним конфліктом.</p> <p>Статус опрацювання: Законопроект прийнято за основу з доопрацюванням його положень до другого читання.</p>

№	Назва	Ініціатор(и)	Комітет	Огляд (суть, позитивні та негативні аспекти)
 10256	Проект Закону про облік осіб, життю та здоров'ю яких завдано шкоди внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України	Кабінет Міністрів України	Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів	<p>Законопроект пропонує створити Державний реєстр осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. За допомогою Реєстру здійснюватиметься облік громадян, життю та здоров'ю яких завдано шкоди, а також забезпечуватиметься інформаційний обмін між різними системами, облік видатків бюджетів, пов'язаних із наданням допомоги та підтримки громадянам, які постраждали.</p> <p>Підхід стосується визнання шкоди, завданої немайновим правам, починаючи з 2014 р. Такі дані посилюватимуть звернення до міжнародного компенсаційного механізму.</p> <p>Відповідно до пояснювальної записки законопроект має сприяти забезпеченню компенсаціями осіб, шкода життю і здоров'ю яких настала внаслідок збройної агресії РФ проти України. Передбачається, що облік буде гармонізовано з Реєстром збитків, утвореним на рівні Ради Європи. При цьому випадки, в яких настає шкода життю і здоров'ю, становлять дуже широкий перелік, який, наприклад, містить не лише шкоду, спричинену воєнними злочинами, а й емоційне напруження, дискомфорт, або інші порушення особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи, або міжнародного права людини та міжнародного гуманітарного права. Такий перелік є сумнівним для надання компенсації. Крім того, законопроект не передбачає самого механізму компенсації.</p> <div data-bbox="1093 612 1234 751"> </div> <p>Більше інформації в публічній позиції неурядових організацій: https://www.vplyv.org.ua/archives/8131</p>

ЗАКОНОПРОЕКТИ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

 9673	Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо особливостей кримінального провадження у зв'язку з державною реєстрацією смерті відповідно до статті 171 Закону України "Про державну реєстрацію актів цивільного стану"	Кабінет Міністрів України	Комітет Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності	<p>Пропонується визначити особливості кримінального провадження у зв'язку із запровадженням адміністративної процедури державної реєстрації смерті на підставі документів, виданих окупаційною адміністрацією РФ. Процедура набере чинності після ухвалення законопроекту за реєстрійним номером 9069, внесеного Урядом.</p> <div data-bbox="1093 1015 1234 1153"> </div> <p>Більше про цей законопроект в інфографіці.</p> <p>Ідеться про можливість зупинення досудового розслідування у разі проведення державної реєстрації або відновлення після анулювання актового запису. Крім того, передбачається можливість закриття досудового розслідування після підтвердження факту смерті за результатами експертизи або на підставі інших доказів, отриманих у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України.</p> <p>Зазначене забезпечить комплексний підхід до впровадження адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану, що відбулися на ТОТ. Це нівелює ризики ухилення від кримінальної відповідальності осіб, які переходять від органів слідства та суду, у разі проведення державної реєстрації смерті на підставі документів, виданих окупаційною адміністрацією, що підтверджують факт їхньої смерті на ТОТ.</p> <p>Зі свого боку у контексті законопроекту реєстрація факту смерті на підставі адміністративної процедури може не бути остаточною. Як наслідок, це може створювати проблеми з дотриманням принципу правової визначеності не лише у межах провадження у кримінальній справі, а й у вирішенні питань, пов'язаних із настанням смерті особи в інших галузях права (зокрема, спадкування, встановлення опіки над дітьми тощо).</p>
--	--	---------------------------	---	---

№	Назва	Ініціатор(и)	Комітет	Огляд (суть, позитивні та негативні аспекти)
 10136	Проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за деякі злочини проти основ національної безпеки України	Народні депутати: Осадчук А. П., Бакумов О. С., Захарченко В. В., Яцик Ю. Г., Іонушас С. К., Павлюк М. В та інші	Комітет Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності	<p>Законопроект пропонує низку змін, зокрема: збільшення строків погашення судимості для осіб, засуджених за злочини проти основ національної безпеки України, проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; збільшення санкцій в окремих частинах ст.і 111-1 КК України.</p> <p>Позитивними аспектами законопроекту є закріплення підслідності частин ст. 111-1 за слідчими Національної поліції, що розвантажить слідчих СБУ і звільнить додаткові ресурси для розслідування більш тяжких кримінальних правопорушень проти національної безпеки.</p> <p>Однак такі зміни не усувають існуючу проблему розмежування у межах статей 111-1 та 111-2 і широким формулювань цих статей. Запропоноване збільшення санкцій є недоцільним, не відповідає співмірності порушення і покарання і не виконуватиме основну функцію покарання.</p> <div data-bbox="1093 517 1236 660" style="text-align: center;"> </div> <p>Детальна позиція щодо законопроекту викладена в матеріалі "Аналіз пропонуванних змін до законодавства щодо відповідальності за колабораційну діяльність (Проекти Законів за р. н. 10136 та 10136-1)".</p>
 10136-1	Проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо вдосконалення відповідальності за деякі злочини проти основ національної безпеки України	Народний депутат Демченко Сергій Олексійович	Комітет Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності	<p>Законопроект передбачає сім нових частин – складів злочинів колабораційної діяльності, для визначення яких вживаються широкі формулювання: "поширення в іншій формі", "відмова від власної національної ідентичності", а також оціночні судження на кшталт "жорстоке насильство" та "велике руйнування". Окремі диспозиції виділяють діяння, відповідальність за які передбачена у межах різних видів співучасті за іншими статтями кримінального законодавства.</p> <p>Позитивним аспектом пропозиції є визначення вимушеної співпраці як такої, що не вважається колабораційною діяльністю.</p> <p>Зі свого боку невирішеними залишаються проблеми нечітких і надто широких формулювань, що порушують правову визначеність. У сукупності з надмірною криміналізацією вони ускладнюють розмежування між різними статтями Кримінального кодексу України, що стосуються відповідальності за співпрацю з державою-агресором.</p> <div data-bbox="1093 1123 1236 1267" style="text-align: center;"> </div> <p>Детальна позиція щодо законопроекту викладена в матеріалі "Аналіз пропонуванних змін до законодавства щодо відповідальності за колабораційну діяльність (Проекти Законів за р. н. 10136 та 10136-1)".</p>